

แนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของพระสงฆ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่
ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

Conservative Approach to the Identity of
the Priest Ethnic Shan in MAE HONG SON Province

พระหน่อแลง แต่ชะญาณ
Phra U Tejanya^๑

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษาบริบททางสังคมและการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (๒) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และ (๓) เพื่อเสนอแนวทางของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเน้นวิจัยเอกสารด้วยการพรรณนาและสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้สร้างอัตลักษณ์เฉพาะของตนขึ้นมาโดยใช้ความศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นแกนหลักในการสร้าง “รัฐชาติ” ด้วยพลังแห่งจิตสำนึกร่วม ๖ ประการ คือ การสืบสายเลือดเดียวกัน การมีเผ่าพันธุ์ร่วมกัน มีกลุ่มภาษามาจากรากเหง้าเดียวกัน มีศาสนาเดียวกัน มีพื้นฐานดินแดนเดียวกัน และมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมร่วมกันจนทำให้ชาตินิยมใน ๓ มิติ คือ (๑) มิติทางประวัติศาสตร์ (๒) มิติศาสนา (๓) มิติดินแดนโดยมีพระสงฆ์ชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นแกนหลักสร้างและอนุรักษ์อัตลักษณ์ ๖ ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านวัฒนธรรม ด้านศิลปะ ด้านอาหาร ด้านเครื่องแต่งกายและด้านการเป็นอยู่

คำสำคัญ : ไทใหญ่, การอนุรักษ์อัตลักษณ์, พระสงฆ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่

^๑ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระไตรปิฎกปางหลง รัฐฉาน ประเทศพม่า (Buddhist Scripture School of Banglong, Shan State, Myanmar).

Abstract

This research has three objectives, (1) to study the social context of the Shan ethnic group and the preservation of ethnic Shan in the province of Mae Hong Son, (2) to study the role of the clergy in the preservation of ethnic Shan in Mae Hong Son province, and (3) to present the way of role of the clergy in the preservation of ethnic Shan in Mae Hong Son province. This research is qualitative research documents with descriptive and in-depth interviews. It was found that the ethnic groups of Shan is the country became the state of nation, the model of the powerful relation has influence to be “Shan” become Thai people, and to affect to the expression of the cultural identity of Shan by Buddhist Influence. This dissertation is about the historical and ethnographic concept; it explained to the origin of “nation-state” is to be “six conscious” :- descent, race, language, religion, area and the culture and festival. They are important condition based on to build the conscious on “nationalism” of the group of ethnic by presenting the three widely dimensions :- history, religion and land. To be Thai people for explain and analyze the way of conservation of identity of Buddhist Tai Sangha in Mae Hong Son in the six sides : - language, culture, arts, food, clothing, and the way of life.

Keywords: Shan, Conservation, Identity Ethnic Shan

๑. บทนำ

ในยุคปัจจุบันชาวไทยใหญ่มีวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิม เพราะกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นรุนแรงต่อเนื่องและหลากหลาย ส่งผลให้ประเพณีวัฒนธรรมบางอย่างเริ่มเสื่อมลง เช่น ภาษา ศิลปะวัฒนธรรม อาหาร การแต่งกายและการเป็นอยู่ เป็นต้น กล่าวเฉพาะด้านภาษาจะพบว่าในสถานศึกษาตั้งแต่เด็กเล็กในโรงเรียนมีการนำภาษาสมัยใหม่และภาษาอื่นที่ไม่ใช่

ภาษาดั้งเดิมของชาวไทยใหญ่มาใช้ แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมอื่นกำลังจะค่อยๆ กัดกร่อนและกลืนกลายรูปแบบดั้งเดิมไปเรื่อยๆ เมื่อภาษาอันเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์เริ่มเสื่อมลง อนุชนในอนาคตอาจห่างเหิน เมินเฉย ไม่ใส่ใจในภาษาจนไม่สามารถสื่อสาร บันทึกขีดเขียน หรือใช้ภาษาถิ่นเดิมของตนเองได้ และอาจรวมไปถึงความเสื่อมถอยในด้านอื่นๆ ที่จะเกิดตามมาด้วย จึงเป็นปัญหาวิกฤติที่น่าห่วงใยว่า ใครจะ

เป็นผู้อนุรักษ์อัตลักษณ์ดังกล่าวที่กำลังจะสูญเสียไปโดยจะใช้แนวทางใดในการอนุรักษ์

นักโบราณคดีส่วนใหญ่เชื่อว่า เดิมทีชาวไทใหญ่มีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศสหภาพเมียนมาร์นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นส่วนใหญ่ มีหลายเชื้อชาติ^๒ คือ ๑) พม่า ๒) ไทใหญ่ ๓) มอญ ๔) ยะไข่ ๕) กะเหรี่ยง ๖) ปะโอ ๗) ปะหล่อง และจากประวัติศาสตร์ชนชาติรวมกับประวัติศาสตร์พุทธศาสนานั้น ท่านหม่องทินอ่องนักประวัติศาสตร์พม่าได้บันทึกไว้ว่า “พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งสมณทูตพระโสณและพระอุตตระ ไปยังดินแดนที่ห่างไกลหลายแห่งด้วยกัน สมณทูตคณะหนึ่งไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนในสุวรรณภูมิ เมืองหลวงของสุวรรณภูมิคือเมืองสะเทิม(Thaton) รัฐมอญในสหภาพเมียนมาร์ตอนล่าง”^๓

ต่อมาพระเจ้าอโนรธาเสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. ๑๕๘๗ (ค.ศ. ๑๐๔๔) ได้สถาปนาพระพุทธศาสนาให้สถิตย์อยู่ในอาณาจักรพม่า ขณะนั้น มีพระชินอรหันต์กำลังจาริกแสวงบุญจากเมืองสะเทิมมายังพุกาม พระเจ้าอโนรธาทรงเลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง และทรงขอร้องให้พักจำพรรษาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพุกาม พร้อมอุปถัมภ์พระชินอรหันต์ เมื่อพระองค์ยกทัพไปตีเมืองสะเทิม ได้อัญเชิญพระไตรปิฎกและกราบ

อาราธนาพระเถระผู้เชี่ยวชาญในพระคัมภีร์มายังพุกาม พระเถระชาวมอญซึ่งชำนาญในคัมภีร์ได้ช่วยพระชินอรหันต์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ไพศาลสืบมา

ขณะที่ประวัติศาสตร์สมัยของเจ้าเสือข่านฟ้า วีรกษัตริย์ ผู้มีชื่อเสียงของชาวไท^๔ กล่าวถึงชาวไทใหญ่ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น ไตขานหรือฉาน (ไทฉาน) แต่ล้วนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันทั้งสิ้นซึ่งมีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน มีภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อทางศาสนาและระบบการปกครองเป็นของตนเอง หากจะขาดก็แต่แผ่นดิน ขอบเขต อำนาจอธิปไตยเท่านั้น ในอดีตเคยเจริญรุ่งเรืองในรูปแบบของรัฐอิสระ มีการต่อสู้กับพม่าอยู่มิได้ขาด กระทั่งภายหลังอังกฤษเข้ามายึดพม่าเป็นอาณานิคม ชาวไทใหญ่จึงกลายเป็นสหพันธรัฐฉานภายใต้รัฐอารักขาของอังกฤษ และเป็นรัฐอิสระจากพม่ามีอำนาจในการปกครองตนเองและได้นำพระพุทธศาสนามาเป็นหลักในการสร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ของตนให้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นหลายด้าน และมีการศึกษา อนุรักษ์ ถ่ายทอด สืบทอด ภาษา จารีต ประเพณี วัฒนธรรมและความคิดทางศาสนาของตนอย่างเข้มแข็งโดดเด่นเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

รัชสมัยพญามังราย(เม็งราย) กษัตริย์ล้านนา พระองค์มีพระโอรส ๓ พระองค์ ได้แก่ เจ้าขุนเครื่อง เจ้าขุนคราม (ไชยสงคราม) และ

^๒หม่องทินอ่อง, ประวัติศาสตร์พม่า, แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๖.

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

^๔เรณู วิชาติศิลป์, สังเขปภูมิหลังของชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน, (เชียงใหม่: โรงพิมพ์พิมพ์เมือง, ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๙.

เจ้าขุนเครือ พ.ศ. ๑๘๕๔ พระองค์ทรงให้เจ้าขุนเครือขึ้นเป็นผู้ปกครองรัฐฉาน และนำพุทธศาสนาเถรวาทเข้าสู่รัฐฉาน^๕ สร้างวัด พุทธรูป อุปถัมภ์พระสงฆ์ให้ศึกษาพระพุทธศาสนา และนำหลักพุทธธรรมเข้าไปมีบทบาทต่อวิถีชีวิตชาวไทยใหญ่ช่วยหลอมรวมให้กลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

แม้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจะมีหลักการว่าด้วยกฎไตรลักษณ์ คือความเป็นอนิจจัง (ความไม่เที่ยงแท้แน่นอน) ทุกขัง (ความทนอยู่ในสภาพเดิมได้ยาก) อนัตตา (คือความปราศจากแก่นสารของตัวตนที่ยั่งยืนนิรันดร) ก็จริง แต่ความประมาทละเลยต่อการให้ความสำคัญต่ออัตลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล ชาติพันธุ์ ชุมชน สังคม วัฒนธรรมดังกล่าวก็จักเสื่อมถอยล่มสลาย

แต่การสร้างกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยการยึดมั่นถือมั่นสร้างความเป็นปึกแผ่นเกิดความรู้สึกสามัคคีมีพลังในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามย่อมสำคัญและมีมาก่อนศาสนาเสมอ^๖ และขณะเดียวกัน คำสอน พิธีกรรม ประเพณี ความเชื่อความศรัทธาทางศาสนาอย่างยิ่งยวดอาจถูกนำมาตีความผ่านกระบวนการสร้างชาตินำมาปฏิบัติจนกลายเป็นวิถีชีวิตชุมชนที่

---

^๕โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาประเทศเพื่อนบ้าน สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **ประเพณี ๑๒ เดือน เมืองเชียงตุง**, (เชียงใหม่: มรดกล้านนา อ. เมือง จ. เชียงใหม่, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

^๖ Clifford Greertz, "Ethnic Conflict": Three Alternative Terms, Common Knowledge 2 (3 Winter, 1993), pp.54-65.

เป็นรูปธรรมที่ทรงอิทธิพลเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว เริ่มจากกลุ่มคน ชุมชน เป็นรัฐหรือรัฐชาติ^๗ ในที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Clifford Greertz นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์วิทยาที่ได้อธิบายการเกิดเป็น "รัฐชาติ" ว่าเกิดจาก "จิตสำนึกร่วมกัน"^๘ ประการ ได้แก่ (๑) การสืบสายเลือดเดียวกัน (๒) การมีเผ่าพันธุ์ร่วมกัน (๓) มีกลุ่มภาษามาจากรากเหง้าเดียวกัน (๔) มีศาสนาเดียวกัน (๕) มีพื้นฐานดินแดน

---

^๗คำว่า "รัฐชาติ" นักวิชาการสรุปตรงกันว่าเกิดขึ้นมาเมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา^๗ และมีแนวคิดในกระบวนการเกิดรัฐชาติแยกออกเป็น ๒ สำนักใหญ่ คือสำนักสมัยใหม่ สำนักน้อมองการแยกเกิดของรัฐชาติออกจากอดีตอย่างสิ้นเชิง มีแนวคิดว่าการเกิดของชาติหรือรัฐเป็นผลผลิตของโลกยุคโลกาภิวัตน์เช่น การปฏิวัติระบบความคิดทางการเมืองหรือปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ การปฏิวัติอุตสาหกรรม การปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ โทรทัศน์หรือแม้กระทั่งการเคลื่อนไหวของทุน อีกสำนักหนึ่ง คือสำนักเก่าแก่โบราณ มองว่ารัฐชาติมีที่มาจากรากเหง้าในอดีตที่เก่าแก่กว่าแนวคิดของนักวิชาการสำนักสมัยใหม่ เช่น มาจากความเชื่อในการมีบรรพบุรุษร่วมกัน มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกัน ซึ่งผู้เขียนในฐานะเป็นพลเมืองคนเอเชียและเรียนรัฐศาสตร์มา ค่อนข้างเห็นด้วยกับนักวิชาการสายนี้โดยมุมมองของนักทฤษฎีในสายนี้มองว่ากลุ่มชาติเอเชียก่อเกิดมาก่อนสมัยใหม่ โดยใช้รากฐานทางชาติพันธุ์ ใช้สัญลักษณ์อัตลักษณ์ ร่วมกันแล้วแปรออกมาเป็นแนวคิดชาตินิยมขึ้น

เดียวกัน (๖) มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ร่วมกันและที่สำคัญนั้นกลไกหรือเงื่อนไข สำคัญที่จะก่อให้เกิด“จิตสำนึกร่วม” เพื่อเป็น กลไกสร้าง“ชาตินิยม” ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดย เสนอแนวทางอย่างกว้างๆ ๓ ประการ คือ (๑) มิติทางประวัติศาสตร์ (๒) ศาสนา (๓) ดินแดน^{๙๙}

การกอบกู้ชาติ สร้างรัฐชาติด้วยการ สร้างจิตสำนึกร่วมโดยหลอมรวมความศรัทธา ต่อ“ตัวบุคคล”ในฐานะผู้นำถือเป็นแนวทางที่ มั่นคงที่สุด โดยใช้มิติทางพุทธศาสนาแม้จะ สอนให้มนุษย์ทุกคนมีเมตตาต่อกัน มีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แต่ความเป็นชาติ ต้องมาก่อนศาสนาเสมอ เพราะชาติพันธุ์ติด ตัวมาตั้งแต่เกิดไม่อาจแยกออกจากร่างกาย และจิตใจได้ หากเราไม่มีชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมวันหนึ่งก็ ต้องสูญสลาย “จากนั้นจึงรวมกันขึ้น ณ ดินแดนแห่งใดแห่งหนึ่ง”^{๑๐๐}

^{๙๙}สุรชาติ บำรุงสุข, “สงครามข้ามรัฐ- สงครามในรัฐ: จากสถานการณ์โลกถึงภาคใต้”, ใน **มติชนสุดสัปดาห์** (ฉบับที่ ๑๒๔๙): ๓๓. และ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, **อาวุธมีชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, ๒๕๔๖), หน้า ๓๐-๓๕.

^{๑๐๐}เดชา ตั้งสีฟ้า (เรียบเรียง), **ความไร้ ระเบียบของโลก: ทางเลือกในทศวรรษ ๑๙๙๐**, สุวรรณ-ชัยวัฒน์สถาอานันท์ (บรรณาธิการ), (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ, ๒๕๓๖).

^{๑๐๑}สิทธิ์ อนุชชัย, **มอญกับการสร้าง ชาติมอญ: กรณีหลวงพ่อดุตตะ,**

จังหวัดแม่ฮ่องสอนถือเป็นจังหวัดที่มี กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยอยู่อาศัยมากที่สุด และได้สร้างอัตลักษณ์ด้วยแนวคิดทางพุทธ ศาสนาจนเกิดมิตินการอนุรักษ์ภาษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมที่โดดเด่นและเข้มแข็งที่สุด มีประเพณีที่หลากหลายจนกลายเป็น เอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่มีใคร เหมือน เช่น ประเพณีปอยส่างลอง(งานบวช ลูกแก้ว)เป็นประเพณีดั้งเดิมของชาวไทยใหญ่ และได้กลายเป็นมรดกอันล้ำค่า นำายกย่อง ถือเป็นบุญยิ่งใหญ่ของครอบครัวชาวไทยใหญ่ที่ได้ มีส่วนร่วมสืบทอด เรียนรู้ ปฏิบัติและเผยแผ่ พระพุทธศาสนาให้ไพศาล จึงนิยมบวชเรียน จัดพิธีอย่างยิ่งใหญ่ พร้อมกันหลายครอบครัว แต่งตัวให้หน้าคองอย่างงดงาม มีการเฉลิมฉลอง หลังบวชเณรก็ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพุทธศาสนา อยู่ในวัด

พระสงฆ์จึงทำหน้าที่หลักในการสั่ง สอน อบรม เป็นผู้ให้ทั้งโอกาสและเวลา^{๑๐๑} และนำพาประชาชนให้รู้หน้าที่ความเป็น พลเมืองที่ดีตามหลักพุทธธรรม ช่วยสร้างอัต ลักษณ์กลุ่มชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้ เข้มแข็งเป็นปึกแผ่นโดยอาศัยบารมีจาก พระสงฆ์เป็นหลัก พุทธศาสนิกชนชาวไทยใหญ่ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้พยายามสร้างคัมภีร์ สมุดข่อยบันทึกเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา เป็นภาษาไทยใหญ่ และมีพระไตรปิฎกที่เป็น

(กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๒.

^{๑๐๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **สลายความขัดแย้ง**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่อ เกษตร, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

ภาษาไทยใหญ่ซึ่งช่วยรักษาภาษาไทยใหญ่ไม่ให้สูญหายมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมสำคัญทางสังคม วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาในรัฐฉาน แม้ประเทศสหภาพเมียนมาร์จะสร้างโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยหลายแห่งก็ตาม แต่ในสถาบันการศึกษาเหล่านั้นยังไม่มีหลักสูตรที่เป็นภาษาไทยใหญ่

อย่างไรก็ตาม การที่ชาวพุทธกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ได้สร้างอัตลักษณ์ขึ้นมา มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน จุดแข็งคือบรรพชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาในพระรัตนตรัยอย่างเหนียวแน่นมั่นคงทั้งในรัฐฉานและในประเทศไทย จุดอ่อนคืออนุชนมีความเปราะบางทางสังคมโลกภายนอกที่จะเข้าไปกัดกร่อนกลืนกลายวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ให้เสื่อมถอย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ “ศึกษาแนวทางและบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน” เพื่อให้ทราบอิทธิพลของพุทธศาสนาเถรวาทว่ามีหลักคำสอน แนวคิด ความเชื่ออะไรสำคัญบางอย่างในการสร้างแรงจูงใจสำคัญกับกระบวนการสร้างชาติในกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในประเทศไทย โดยผู้วิจัยเน้นศึกษากรณีของกลุ่มไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนว่ามีหลักแนวคิด ความเชื่อความศรัทธา และวิธีปฏิบัติอย่างไรในการนำพุทธธรรมเข้ามาเป็นหลักในการสร้างกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้นมาอย่างเหนียวแน่น จนเกิดความรู้สึกหวงแหนภูมิใจในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างโดดเด่นแต่ไม่เกิดอคติความขัดแย้งรุนแรงใดๆ สอดคล้องกับบริบทสันติภาพเชิงพุทธที่มีองความแตกต่างเป็นเรื่องธรรมชาติหรือธรรมดาของมนุษย์แต่ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมแต่อย่างใด

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบริบทสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทใหญ่และการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มุ่งศึกษาแนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของพระสงฆ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ และเสนอแนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของพระสงฆ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางและบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน” เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิจัยจากเอกสาร และวิธีสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเชิงลึก(In-Depth Interview) มีวิธีศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษาทฤษฎีการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ และทฤษฎีบทบาท

(๒) ศึกษากลุ่มประชากรและลงพื้นที่สัมภาษณ์ โดยมุ่งศึกษาแนวทางและบทบาทของพระสงฆ์ชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสัมภาษณ์พระสงฆ์และนักปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นตัวแทนที่จะสะท้อนแนวทางและบทบาทด้านการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่จนสามารถนำไปพัฒนาบุคคลและสังคมชาวไทใหญ่อย่างยั่งยืนจากอดีตสู่ปัจจุบัน

การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่มหลัก คือ -

กลุ่มที่ ๑ พระสงฆ์ผู้นำชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕ รูป ประกอบด้วย ๑) พระสุมนต์ศาสนกิตติ เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน ๒) พระครูอนุชิตสุทธาธร เจ้าคณะอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ๓) พระครูอนุยุตสังฆกิจ เจ้าคณะตำบลบางหมู ๔) พระอธิการกำธร กนตมโม เจ้าอาวาสวัดพระนอน ๕) พระจิตตะ จานมโม เจ้าอาวาสวัดจองคำ

กลุ่มที่ ๒ ข้าราชการผู้นำชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ๗ คน ประกอบด้วย ๑) นายต๋ม มานะ ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรมฯ ๒) นายดารณี ทองเขียว มัคทายกและปราชญ์ชาวบ้าน ๓) นายประเสริฐ ประดิษฐ์ ที่ปรึกษาสถาบัน ไทยใหญ่ศึกษาวิทยาลัยชุมชนฯ ๔) นายบุญเลิศ วิรัตนภรณ์ ผู้อำนวยการ (มัคทายกและปราชญ์ชาวบ้าน) ๕) นายสุรพล เทพบุญ ผู้อำนวยการ (มัคทายกและปราชญ์ชาวบ้าน) ๖) นายสุพจน์ วัลลิภากร ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรมฯ ๗) ร้อยตำรวจตรี ศิริวัฒน์ ศรีวิชัย (มัคทายกและปราชญ์ชาวบ้าน) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่สัมภาษณ์โดยไม่ได้เจาะจงอีก ๑๕ รูป/คน (ผู้สูงอายุ/ผู้ใหญ่/เด็กนักเรียน/ประชาชนทั่วไป)

(๓) หลังจากที่ผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่แล้วจะนำเสนอการวิจัยโดยบรรยายอภิปราย วิเคราะห์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นแนวทางและบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อให้ทราบอิทธิพลของพุทธศาสนาเถรวาทว่ามีความสำคัญอย่างไรบ้างในการสร้างแรงจูงใจ

ในการสร้างและอนุรักษ์อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้มีความเหนียวแน่นกลมเกลียวสามัคคีกัน แต่ไม่เกิดอคติความขัดแย้งรุนแรงใดๆ สร้างอัตลักษณ์บนพื้นฐานของความแตกต่างแต่ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม

๔. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยได้พบประเด็นสำคัญที่ตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

๑.บริบทสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่พบว่า

๑.๑ ในด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น ประเพณีปอยส่างลอง เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยใหญ่มาแต่โบราณ เพราะเป็นวิถีสำคัญที่สุดของชุมชนที่รวมคนได้ทั้งหมดทั้งฆราวาสและพระภิกษุสงฆ์จะร่วมมือกันอยู่อย่างสามัคคีพร้อมเพียงกันเหมือนเป็นหัวใจของไทใหญ่ แต่ปัจจุบันนี้เริ่มมีวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาแทรกแซงทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมดั่งกล่าวเริ่มเปลี่ยนแปลงและกำลังจะหมดไป หากไม่มีการอนุรักษ์สืบทอดไว้คงเหลือแต่รูปภาพเก่าๆ และตำนานบอกเล่าขานเท่านั้น จึงจำเป็นต้องนำทฤษฎีการสร้างอัตลักษณ์ในทัศนะตะวันตก ๒ สำนัก ได้แก่ สำนักโบราณ และสำนักสมัยใหม่มาศึกษาด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีชาติพันธุ์ภายใต้จิตสำนึกร่วมกัน ๖ ประการได้แก่ การสืบสายเลือดเดียวกัน การมีเผ่าพันธุ์ร่วมกัน การมีกลุ่มภาษามาจาก

รากเหง้าเดียวกัน การมีศาสนาเดียวกัน การมีพื้นฐานดินแดนเดียวกัน และ การมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมร่วมกัน รวมถึงแนวคิดทฤษฎีชาติพันธุ์ภายใต้ความเชื่อเรื่องชาตินิยม ๓ มิติ ได้แก่ มิติทางประวัติศาสตร์ของชนชาติหรือชาติพันธุ์ มิติทางศาสนา และมิติทางดินแดน

จากการศึกษาใน ๓ มิตินี้ ทำให้ทราบว่า ในรัฐฉาน มีองค์ประกอบ ๗ ประการ คือ (๑) ประวัติศาสตร์ของไทใหญ่ ที่มีชนชาติเป็นของตนเองและมีรับอิสระปกครองตนเอง (๒) กลุ่มชาติพันธุ์ของไทในรัฐฉาน มีหลายชนเผ่า เช่น ไทเขิน,ไทลื้อ,ไทเหนือ, ไทมาว (๓) การปกครอง เป็นรัฐอิสระ และชนชั้นผู้ปกครองนับถือพระพุทธศาสนา (๔) ธงชาติของชาวไทใหญ่สื่อความหมายทางพระพุทธศาสนา (๕) หลักการดำเนินชีวิตทั่วไปของไทใหญ่ (๖) วิถีการดำเนินชีวิตของไทใหญ่ ยึดหลักและวิถีปฏิบัติของพุทธศาสนา เกือบจะทุกด้าน ทั้งสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีอ่านหนังสือคัมภีร์ธรรม พิธีขอมากรรม สุภาชิต คำคม (๗) ปฏิรูปวิถีชีวิต ๓ ประการ (ปฏิรูปการปกครอง, ปฏิรูปอักษรไทใหญ่, ปฏิรูปประเพณี เป็นต้น

๑.๒ ในด้านบริบทสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า ประเพณีปอยส่างลอง เป็นหัวใจสำคัญที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตทุกมิติเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืนลงตัวที่สุดทำให้ประเพณีดั้งเดิมจึงยังคงอยู่ และโดดเด่นจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดขายที่คนจากทั่วโลก ต้องเข้ามาศึกษาเรียนรู้ ในเนื้อหาหรือแก่นสารสำคัญที่สุดของบริบทสังคมนี้นะพบว่า พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหัวใจหลักอันสำคัญที่นำพาผู้คนให้อยู่

ร่วมกันอย่างสันติสุข มีองค์ประกอบ ๑๐ ประการ ได้แก่ ๑).การรับเอาพระพุทธศาสนาเถรวาทในรัฐฉาน ๒).การสร้างคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาของชาวไทใหญ่ (คัมภีร์โบราณไทใหญ่,พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทใหญ่ และคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแบบล้านนา) ๓). การสร้างหรือยกย่องบุคคลสำคัญทางพุทธศาสนาเถรวาทในรัฐฉาน (ทั้งผู้นำทางศาสนา ผู้เชี่ยวชาญคัมภีร์ธรรม, ผู้เขียนแต่งแปลหลักสูตรปริยัติธรรม,ผู้นำสำนักปฏิบัติธรรมแบบไทใหญ่,ตัวแทนผู้นำพระสงฆ์ไทใหญ่สู่เวทีนานาชาติ ๔) การบริหารกิจการพระสงฆ์ไทใหญ่ ๕) พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในรัฐฉาน ๖) อิทธิพลด้านความเชื่อมั่นเฉพาะในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๗).อิทธิพลด้านหลักปฏิบัติต่อวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ ๘) อิทธิพลด้านศิลปะต่อวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ ๙) อิทธิพลด้านการทำหน้าที่ของชาวพุทธที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ ๑๐) อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวรรณกรรม

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลจากกระแสสังคมภายนอกเริ่มส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันดั้งเดิมในการสร้างและอนุรักษ์อัตลักษณ์ของพระกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๒.แนวทางอนุรักษ์อัตลักษณ์ของพระกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ในพื้นที่แล้วพบว่า ทั้งพระทั้งฆราวาสเริ่มมีความตื่นตัว ตระหนักเห็นภัยจึงมีการประชุมสำรวจตรวจสอบข้อบกพร่องผิดพลาดในประเพณีวัฒนธรรม และพลวัตทางบ้านเมือง และยัง

พบว่า มีการนำแนวคิดทฤษฎีต่างๆ มาบริหารจัดการวิถีชีวิตวัฒนธรรมเชิงศาสนาเข้ามาอีกด้วย เช่น แนวคิดการท่องเที่ยว แนวคิดการอนุรักษ์ แนวคิดการพัฒนา แนวคิดด้านการส่งเสริมและวางแผนพัฒนา แนวคิดการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แนวคิดศักยภาพและการจัดการท่องเที่ยว แนวคิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว แนวคิดทฤษฎีชาติพันธุ์ภายใต้จิตสำนึกร่วมกัน ๖ ประการ แนวคิดทฤษฎีชาติพันธุ์ภายใต้ความเชื่อเรื่องชาตินิยม ๓ มิติ ทฤษฎีการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์แบบตะวันตก ๒ สำนัก

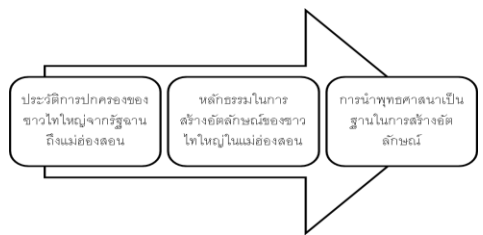
จากการศึกษาวิเคราะห์แนวทางด้านการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของพระกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า พระพุทธศาสนาได้มีส่วนร่วมในการเป็นแกนหลักของการสร้างและอนุรักษ์เอกลักษณ์โดยสังเกตได้จากบ้านเรือน ภาษา อาหาร เครื่องแต่งกาย เป็นต้นล้วนแต่สะท้อนถึงความเป็นไทใหญ่ที่ยึดหลักศาสนาอย่างจริงจัง จนทำวิฤตให้เป็นโอกาส ร่วมกำหนดเป้าหมายและทิศทางให้อนุชนในอนาคตได้ตระหนักเห็นความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามจากบรรพชน และย้าให้อนุชนได้ร่วมกันเห็นภัยจากภายนอก ด้วยการร่วมกันรณรงค์ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี โดยนำภารกิจทั้ง ๖ ด้านของพระสงฆ์เข้ามาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน และพระสงฆ์ได้กลายเป็นผู้นำในการบูรณาการทั้ง ๖ ด้าน คือ (๑) ด้านการปกครอง เน้นการดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยการ

คุ้มครองรักษาให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ผู้ที่พำนักอยู่ในวัดนั้นได้เป็นอยู่ด้วยความผาสุกให้ความอนุเคราะห์ในส่วนที่อยู่อาศัยปัจจัยตามสมควรและการควบคุมดูแลหมู่คณะให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมีระเบียบวินัยเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของหมู่คณะหรือของสังคม (๒) ด้านการศึกษา ทั้งพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นๆ ที่สมควรแก่สมณะ เช่น พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้ศึกษาต่อในสถานศึกษาหรือประกอบอาชีพได้ (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลการช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษาหรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ ทั้งแก่เด็กก่อนวัยเรียนให้ทุนการศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนอย่างต่อเนื่องตามสมควร แก่อดีตภาพสร้างโรงเรียนวัดให้กลายเป็นโรงเรียนชุมชน ส่งเสริมโอกาสให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (๔) ด้านการเผยแผ่ สร้างศรัทธาให้เกิดความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาจนเชื่อในหลักการและนำไปปฏิบัติให้เกิดปัญญาพัฒนาตนเองในทางที่ถูกที่ควร (๕) ด้านการสาธารณูปการ ช่วยเหลือเกื้อหนุนประโยชน์ส่วนรวมให้มากที่สุด และ (๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จัดกิจกรรมและกิจการที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณชน

เมื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทและวิถีชีวิตพระสงฆ์ชาวไทใหญ่กับการบูรณาการวิถีชีวิต หลักพุทธธรรม และภารกิจทั้ง ๖ ด้านพบว่า การอนุรักษ์อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ท่านใช้หลัก ๓ ไตร คือ ไตรสิกขา ไตรทวาร และไตรลักษณ์ และสาราณียธรรม ๖

เป็นหลักในการอยู่รวมกันอย่างเคร่งครัด ช่วยให้
ให้เห็นความสอดคล้องของวิถีชีวิตพระสงฆ์ไท
ใหญ่ในปัจจุบันว่า พระสงฆ์ชาวไทใหญ่ได้เป็น
ผู้นำหลักในการสร้าง รักษา ปฏิรูปวิถีชีวิต
ชาวไทใหญ่โดยการยึดพระธรรมวินัย
กฎหมาย และนำภารกิจทั้ง ๖ ด้านที่มหา
เถรสมาคมใช้เป็นนโยบายในการดูแลและ
ขับเคลื่อน กลายเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน
ทุกวัด ช่วยเสริมสร้างให้อัตลักษณ์และวิถีชีวิต
ของพระสงฆ์ไทใหญ่และชุมชนมีความมั่นคง
และกลมกลืน

๓. ข้อเสนอและองค์ความรู้ใหม่
เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของ
พระสงฆ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัด
แม่ฮ่องสอน จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง
ภาคทฤษฎีและการสัมภาษณ์ทำให้ค้นพบว่า
องค์ความรู้ใหม่ในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของ
พระ กลุ่ม ชาติ พันธุ์ ไท ใหญ่ ใน จั ง ห วั ด
แม่ฮ่องสอน พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญยิ่งใน
การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักการได้
อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจสรุปองค์ความรู้เป็น
ทฤษฎี เรียกว่า TEJANYANA Model the
Conservative Approach to the Identity
of the Priest Ethnic Shan in Mae Hong
Son Province ดังแผนภูมิ ๕.๑ ดังต่อไปนี้

แผนภูมิ ๕.๑ TEJANYANA Model the Conservative Approach to the

Identity of the Priest Ethnic Shan in Mae Hong Son Province

โดยสังเคราะห์จากประวัติการ
ปกครองของชาวไทใหญ่ในรัฐฉานถึง
แม่ฮ่องสอน และ หลักธรรมในการสร้างอัต
ลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในแม่ฮ่องสอน คือ หลัก
อภิธานียธรรม ๗ ประการ แบ่งเป็น ๒ คือ
(๑) ฝ่ายบ้านเมือง (๒) ฝ่ายพระสงฆ์ หลัก ๓
ไตร คือ ไตรสิกขา ไตรทวาร ไตรลักษณ์ และ
หลักสาราณียธรรม ๖ ประการ

หลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ว่า เป็น
แนวทางและบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการ
อนุรักษ์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ใน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้ดำรงอยู่ซึ่งวิถีชีวิต
ของพวกเขาต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ การนำพุทธศาสนาเถร
วาทมาเป็นฐานในการสร้างอัตลักษณ์ ซึ่ง
ประกอบด้วย (๑) การนำพุทธศาสนาเป็นฐาน
ของการปกครอง (๒) การนำพุทธศาสนาเป็น
ฐานของการจัดระบบการศึกษา (๓) พุทธ
ศาสนา เป็น ฐาน การ สืบ ทอด ภาษา
ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี ศิลปะ และ
วัฒนธรรม เช่น การทำบุญในประเพณี ๑๒
เดือน เป็นต้น ก็ช่วยเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาท
ในด้านการเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี
จนเกิดรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นแนวทาง
สำคัญในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของพระกลุ่ม
ชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งจะ
นำไปสู่การขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืนใน
อนาคต โดยนำหลักการและวิธีการที่ได้จาก
รูปแบบในครั้งนี้ไปใช้

๕. สรุป

จากการวิจัยดังกล่าวมา พอสรุปได้ว่า
 อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่สามารถ
 มองด้วยทฤษฎีการสร้างอัตลักษณ์ตามทัศนะ
 ตะวันตก ๒ สำนักคือสำนักโบราณ และสำนัก
 สมัยใหม่ และยังสามารถศึกษาผ่านแนวคิด
 ทฤษฎีชาติพันธุ์ภายใต้จิตสำนึกร่วม ๖
 ประการ ประกอบด้วย การสืบสายเลือด
 เดียวกัน การมีเผ่าพันธุ์ร่วมกัน การมีกลุ่ม
 ภาษาจากรากเหง้าเดียวกัน การมีศาสนา
 เดียวกัน การมีพื้นฐานดินแดนเดียวกัน และ
 การมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมร่วมกัน
 ตลอดถึงการศึกษาทฤษฎีชาติพันธุ์ภายใต้
 ความเชื่อเรื่องชาตินิยม ๓ มิติ คือ มิติ
 ประวัติศาสตร์ มิติศาสนา และมิติดินแดน จน
 เกิดอัตลักษณ์ที่มั่นคง มั่งคั่งเข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้มี ๒ ประการ คือ

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๒) ข้อเสนอแนะ
 ในการทำวิจัยต่อไป ดังต่อไปนี้

๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัย ผู้วิจัยจะขอ
 เสนอแนะเชิงนโยบาย ๒ ประการ คือ

๑) ควรมีโครงการฝึกอบรมวิถีชีวิต
 พระภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกาไทใหญ่ปรับ
 ใช้เพื่อพัฒนารูปแบบวิถีชีวิตให้เกิด
 ประสิทธิภาพโดยสำนักงานพระพุทธศาสนา
 แห่งชาติหรือกระทรวงวัฒนธรรมหรือ
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) ควรมีการสนับสนุนจาก
 หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้
 พระภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกา ให้มีการ
 อนุรักษ์ในประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่

และสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของ
 ตนเอง

๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการ
 ทำวิจัยต่อไป ดังนี้

๑) ควรมีการวิจัยเชิงทดลอง
 ที่สมบูรณ์ เพื่อศึกษาผลของการสอน
 กรรมฐานตามแนวทางนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพ
 ชีวิตของชาวไทใหญ่ เปรียบเทียบกับการ
 ฝึกอบรมตามแนวพุทธอื่นๆ เพื่อให้เกิด
 ประโยชน์สูงสุดต่อพระพุทธศาสนาและ
 ประชากรโลกต่อไป

๒) ควรมีการวิจัยกับพระ
 หลายระดับ เช่น กลุ่มบรรพชิตที่เป็นนักบวช
 กลุ่มฆราวาสที่ยังไม่มีความเชื่อศรัทธาในพระ
 รัตนตรัย เพื่อให้มีความแน่ใจว่า ลักษณะของ
 วิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ให้มีความเหมาะสมต่อ
 การพัฒนาคุณภาพชีวิต

๓) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้
 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเท่านั้น จึงอยากให้
 การนำเอารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมของชาว
 ไทใหญ่ไปใช้ในลักษณะของการวิจัยเชิง
 ปริมาณ โดยทดลองกับกลุ่มดังกล่าว ด้วยการ
 ฝึกอบรมในหลายลักษณะเช่น ๓ วัน ๕ วัน ๗
 วัน ๙ วัน ๑๕ วัน เป็นต้น ตามหน่วยงานหรือ
 องค์กรที่มีการปกครองหรือเผยแพร่เพื่อสร้าง
 คุณภาพชีวิตของชาวไทใหญ่และ ควรมีการ
 วิจัยในลักษณะของการติดตามผลอย่าง
 ต่อเนื่องในระยะยาว

บรรณานุกรม

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือภาษาไทย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาประเทศเพื่อนบ้าน สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรณราชวิทยาลัย. **ประเพณี ๑๒ เดือน เมืองเชียงตุง.** เชียงใหม่: มรดกล้านนา.

ชัยวัฒน์สถาอานันท์. **อาวุธมีชีวิต.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, ๒๕๔๖.

เดชา ตั้งสีฟ้า. **ความไร้ระเบียบของโลก : ทางเลือกในทศวรรษ ๑๙๙๐,** ๒๕๓๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **สลายความขัดแย้ง.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่อเกษตร, ๒๕๔๖.

เรณู วิชาศิลป์. **สังเขปภูมิหลังของชาวไทยใหญ่ในรัฐฉาน.** เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง, ๒๕๔๑.

สุรชาติ บำรุงสุข. “สงครามข้ามรัฐ-สงครามในรัฐ: จากสถานการณ์โลกถึงภาคใต้”. ใน **มติชน**

สุดสัปดาห์ (ฉบับที่ ๑๒๔๙): ๓๓.

สิทธิ์ อเนกชัย. **มอญกับการสร้างชาติมอญ : กรณีหลวงพ่อดุตตะมะ.** กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรือง

การพิมพ์, ๒๕๔๖.

หม่อมทินอ่อง. **ประวัติศาสตร์พม่า.** แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ:มูลนิธิโต

โยต้าประเทศไทย, ๒๕๕๑.

Clifford Greertz. (1993). "Ethnic Conflict": Three Alternative Terms. Common

Knowledge Winter.
